

A Műcsarnokban megrendezett szovjet képzőművészeti kiállítás sok szempontból gazdagabb, színesebb képet nyújt a modern szovjet képzőművészetről, mint a régebbi budapesti kiállítások. Sokoldalúságát az tette lehetővé, hogy nem általános, ún. keresztmetszet-kiállítást látunk ezúttal, hanem csoportkiállítást: alkalmunk van megismerni huszonhét művészt, egymástól eltérő egyéniségeket, akiknek képzelete, szenvedélye, formanyelve más-más módon bontakozik ki.

A kiállításnak különösen nagy jelentőségű anyaga két olyan szobrász munkásságának a bemutatása, akik már nincsenek az élők sorában: **Vera Ignatyevna Muhina** és **Sadr Ivan Dimitrijevic** művei a szovjethatalom hosszú évtizedeinek szobrászatáról, a megtett út főbb problémáiról és kiemelkedő törekvéseiről szólnak. Olyan anyag ez, amit a magyar művészek és a közönség már régen szerettek volna látni. Muhina kitűnő portréi (*Jugyin sebész, Krilov akadémikus, Üzbég férfi stb.*) finom női torzója, vagy a szovjethatalom jelképeként élő **Munkás- és kolhozparaszt-asszony** című művének vázlata, a merész kompozíciójú, érdekes dekorativitásával és hatásos **Kalászkok** rendkívüli szobrászi tudásról tanúskodnak. Olyan mesterségbeli biztonszágról, amelyben az anyag tisztelete, a térképzés nagyvonalúsága, az anyag- és felületmintázás szerves összhangjának megtalálása szorosan összefügg az élet gazdag érzelmű, elmélyült kutatásával, és ennek alárendelődve bontakozik ki. **Vihar** című szobra, az elemi erőknek nekifeszülő női alak szenvedélyes mozgása, szűkszavú, tömör mintázása sokoldalúan jellemzi Muhina művészi erejét.

Sadr művei között is nem egy olyan szoborral találkozunk, amely a korabeli szovjet szobrászat fő művei közé tartozik. Az 1922-i **Magvető**, az 1929-i **Utcakő**, a **proletárok fegyvere**, a maga egyszerű térképzésével és nyers szenvedélyességével, az 1939-i **Gorkij-fej** forradalmi lendülete, a **Sztyepan Razin** emlékmű terve más jellegű, más

indulatú szobrászt mutat be, mint amilyen Muhina volt. Éppen ezért kettejük munkáiból gazdagabban megismerhetjük a szovjet szobrászat fejlődése során kialakult főbb feladatokat, követni tudjuk azt a folyamatot, ahogyan a szovjet portrészobrászat kialakult, ahogyan a portrén keresztül a típusábrázolásig fejlődött, továbbjutva az emlékműszobrászat monumentalitásáig, ami a szovjet művészet egyik legfőbb és állandó igénye. **Vucsetics** és mások művészete (különösen portréművészetük), **Vatagin** állatszobrász faragásai illusztrálnak különféle ma élő törekvéseket, amelyek többségükben a szobrászat hagyományos útját folytatják és amelyek ezen a kiállításon a legteljesebben a gazdag anyaggal szereplő **Tomszkij** portréművészetében bontakoznak ki.

Nagy várakozás előzte meg a kiállítás grafikai anyagát, régóta szerették volna ugyan is azt, ha a sokoldalú szovjet illusztrációs grafika nagyobb anyagát ismerhetjük meg Magyarországon. Érthető érdeklődés kíséri **Avorszkij** munkáit, s nem azon elfogultság alapján, amellyel esetleg Hollósy egykori tanítványának nagyszabású bemutatkozását fogadhatnánk, hanem azért, mert 1918-tól napjainkig készült munkáinak válogatása egy igen érdekes, s az eddig leginkább ismert szovjet illusztrátoroké-tól eltérő módszerű művészt

mutat be. Különös érzéke a szerkesztés, a tömörítés, a dekorativitás iránt hosszabb tanulmányozást érdemelne, mint ami egy rövid beszámolóban lehetséges. Nem egy kisméretű netszete a monumentalitás igényével lép fel és lehetetlen nem emlékeznünk arra az érdekes mozaikra, amit **Favorszkij** a negyvenéves jubileumi kiállításon Moszkvában bemutatott.

A köszönet minden valószínűség szerint könnyebben tudja követni és megértetni **Kukrinjicszkiek** illusztrációit, mert az ő grafikájuk már eddig is a nálunk legismertebb szovjet művészeti eredményekhez tartozott, és különösen **Csehov** és **Gorkij** műveihez készült illusztrációikban lépten-nyomon ismerős vonásokra, vagy nyomtatásból ismert lapokra bukkanhatunk. Ugyancsak széles körben ismertek, gyermekkönyvei alapján **Rucev** rajzai is. Technikailag és művészileg is változatossá teszik az anyagot **Vetrogonszkij** színes linometszetei.

A beszámoló szokásától eltérően utoljára szólnak a festészeti anyagról. Mindaz, ami az eddigi budapesti szovjet kiállításoktól a leginkább eltérő képet mutatja, az a festészeti anyagban bontakozik ki. S hogy ez mennyire nem véletlen összeállítás, hanem tudatos törekvés arra, hogy a szovjet festészet ered-

ményeiből és kísérleteiből minél többet mutassanak meg külföldön, hogy minél sokoldalúbban tárják fel festészetük mai arculatát, ezt bizonyítja azt is, hogy a velencei biennálé szovjet pavilonjának festészeti anyaga is hasonló igényű és jellegű összeállításról tanúskodik.

Rendkívül érdekes a **Dejneka** műveit bemutató terem. Dejnekaról sokat hallottunk már Magyarországon, de műve még nem volt itt látható. A gyermekét tartó anya monumentalitása, a tengerparti képek eleven, ritmikus színösszeállítása és kompozíciója a falat igénylő művészet erejéről tanúskodik. Mondanivalóját tömör eszközökkel fejezi ki, a nagy összefoglaló formák és színlírok a síkszerűség és térkialakítás érdekes problémáira hívják fel a figyelmet. A festészeti anyag nagy részét áthatja egyébként egy bizonyos tömörebb lényegábrázolásra törő dekorativitás, ez érintette meg **Plasztovnak** egyik legutolsó munkáját is (**Amikor béke van a földön**), az almafa alatt fekvő, gyermekét tartó anyát ábrázoló képet. S ha ez a festmény még sok egyenetlenségről is tanúskodik, és összefoglalóbb szándékát a művész nem is tudta következetesen megvalósítani, a kép mégis, régebbi műveihez viszonyítva, nagyobb hatású művészi mondanivaló kifejezésének érdekes kísérlete.

Nálunk eddig nem ismert oldaláról mutatja be a szovjet művészetet az örmény **Szárján** anyaga. Tájékepeinek formai tömörsége és érzelmi szubjektivitása, csendéleteinek elevenszínű, stilizált dekorativitása, önarcképének jellemző ereje nemcsak egyszerűen másfajta egyéni formanyelvről tanúskodnak, hanem éreztetik a másfajta népet, környezetet is, amelyben művészete kialakult és amelyből táplálkozik. Rendkívüli meglepetést kelteket itt is, akár csak a biennálén **Nyisszkij** tájai, különös, kékes, sötét színskálában összefogott szük-

szavú formáik, kompozíciójuk hatásos egyszerűsége, elmélyült hangulata.

Nem arról van szó, hogy a szovjet festészet más utakat követne most, mint amit népeivel egyetértésben, a szocializmus negyven esztendeje alatt kialakított. De az anyag összeállítása ezúttal lehetővé tette, hogy olyan törekvések mellett, amelyek eddig ismeretebbek voltak, az igényes emberábrázoló kompozíciók mellett, mint amilyenek **Oszenyev** munkái, **Pimenov** némely képe, vagy **Koncsalovszkij** portréja, sokoldalúbb képet kapjunk a mai szovjet festészetéről. S hogy ez a sokoldalúság mennyire szándékolt, azt bizonyítja, hogy helyet kapott a válogatásban **Laktionov** két naturalisztikusan megoldott

portréja is. Ez a változatosság némelykor egyazon festő munkáiban is megmutatkozik: az azerbajdzsán **Abdullajev** elbeszélő jellegű művei mellett ott láthatók elevenszínű, szűkszavú kis indiai képei is.

Sok szó esett a művészek közötti szakmai különbözőségekről, de véleményünk szerint a kiállítás rendezésének módszere ezt ki is váltotta: tudatosan hívja fel a figyelmet arra, hogy a hatalmas ország művészetében milyen változatos törekvések élnek, hogy a Szovjetunió népeinek különbözősége, eltérő hagyományaik, sajátos tájai a művészi kísérleteknek mennyi éltető forrását tartalmazza. Am az, ami vitán felül közös vonása e kiállításnak és minden szovjet képzőművészeti bemutatkozásnak, az a művészek közötti vallást és nyílt szövel érvényesülő társadalmi feladata, amit következetesen töltenek be hazájuk építésében és ami művészetük szocialista-realista fejlődésének alapja.

A kiállítás szemlélését, a különbözőségek és hasonlóságok helyes érzékelését megkönnyíti a kitűnő rendezés, ami **Lobanova** szovjet művészettörténész gondos munkáját dicséri. Természetesen nem lehetett minden művészre kitérnünk, s nem lehetett egyenként elemezni azt, hogy az egyes művekben mi áll hozzánk közelebb, és mi szokatlanabb, hogy mennyire érezzük bennük a kitűzött művészi feladat megoldását, hogy mennyiben látunk bizonytalanságot. De ezúttal nem is ezek a részletek az érdekesek, hanem a szovjet művészek csoportkiállításának frissessége, színessége és nem utolsósorban őszintesége, amellyel a magyar közönségnek művészeitük legelevenebb törekvéseit feltárják. S hogy a különböző egyéniségű, ízlésű, irányzatú alkotók mennyire egységesek szándékukban, a szocialista ember ábrázolásában és az élet szebbé tételében — ez számunkra a kiállítás legfőbb tanulsága.

Aradi Nóra

Aradi Nóra

Budapestre vonatkozó ujságcikkek

Szovjet művészek csoportkiállítása

Szer:

Cim:

Forrás:

(Hely)

(Idő)

(Köt. v. füz.)

(Oldal)

Hely

Idő

Személy

Helyszám

708

Műcsarnok

4. 4. 1958

M. J. J. J.

452. Th. 4.